

УДК 159.98.07:373.3/.5

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2025.5.30>

Вікторія МАЙСТРУК

кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психодіагностики, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська область, Україна, 43000

ORCID: 0009-0007-6674-4917

Оксана ЗАКУСИЛО

старший викладач кафедри фізичної терапії та корекційної діяльності, Луцький інститут розвитку людини університету «Україна», вул. Гонгадзе, 5, м. Луцьк, Волинська область, Україна, 43000

ORCID: 0000-0002-3732-5584

Валентина СЕРГЕЄВА

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії та корекційної діяльності, Луцький інститут розвитку людини університету «Україна», вул. Гонгадзе, 5, м. Луцьк, Волинська область, Україна, 43000

ORCID: 0000-0003-0800-3401

Бібліографічний опис статті: Майструк, В., Закусило, О., Сергєєва, В. (2025). Клінічна психодіагностика як основа адаптації спецметодик навчання в закладах загальної середньої освіти. *Acta Paedagogica Volynienses*, 5, 218–224, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.5.30>

КЛІНІЧНА ПСИХОДІАГНОСТИКА ЯК ОСНОВА АДАПТАЦІЇ СПЕЦМЕТОДИК НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті досліджується роль клінічної психодіагностики як провідного інструмента адаптації спеціальних методик навчання в закладах загальної середньої освіти. Розкрито значення психодіагностичного підходу для виявлення індивідуально-психологічних характеристик учнів, що впливають на їхню навчальну успішність, пізнавальну активність та емоційно-поведінкові реакції. Показано, що результати клінічної психодіагностики дозволяють більш точно добирати та модифікувати спецметодики навчання з урахуванням рівня розвитку уваги, пам'яті, мислення, емоційної регуляції та можливих навчальних або поведінкових труднощів.

У роботі наголошується, що застосування психодіагностики у шкільній практиці забезпечує можливість створення індивідуалізованих освітніх траєкторій та сприяє формуванню адаптивних навчальних стратегій для різних категорій учнів, включно з тими, хто має емоційно-вольові порушення, гіперактивність, специфічні труднощі навчання або прояви шкільної тривожності. Проаналізовано теоретичні передумови інтеграції клініко-психологічного підходу у процес розроблення та застосування спецметодик, а також окреслено потенціал міждисциплінарної взаємодії педагога, психолога та асистента вчителя.

Особливу увагу приділено можливостям практичного використання психодіагностичних даних у процесі адаптації змісту, форм і темпу навчальної діяльності. Обґрунтовано, що поєднання спеціальних методик та клінічної психодіагностики підвищує ефективність навчального процесу, сприяє своєчасному виявленню навчальних бар'єрів та підтримці емоційного благополуччя учнів. Зроблено висновок, що інтеграція психодіагностичних результатів у педагогічну практику є важливою умовою індивідуалізації навчання та забезпечує науково обґрунтоване підґрунтя для розвитку інноваційних підходів у сучасній школі.

Ключові слова: клінічна психодіагностика; спецметодики навчання; індивідуалізація навчання; психолого-педагогічна діагностика; освітні труднощі; адаптація навчального процесу; індивідуально-психологічні особливості; шкільна успішність; інклюзивна освіта; когнітивний розвиток; емоційно-вольова сфера; міждисциплінарна взаємодія.

Viktorii MAISTRUK

PhD in Psychology, Associate Professor at the Department of Practical Psychology and Psychodiagnostics, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43000

ORCID: 0009-0007-6674-4917

Oksana ZAKUSYLO

Senior Lecturer at the Department of Physical Therapy and Correctional Activities, Lutsk Institute of Human Development of Higher Education Institution "Open International University of Human Development "Ukraine", Honhadze str., 5, Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43000

ORCID: 0000-0002-3732-5584

Valentyna SERHEIEVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Physical Therapy and Correctional Activities, Lutsk Institute of Human Development of Higher Education Institution "Open International University of Human Development "Ukraine", Honhadze str., 5, Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43000

ORCID: 0000-0003-0800-340

To cite this article: Maistruk, V., Zakusylo, O., Serheieva, V. (2025). Klinichna psykodiagnostyka yak osnova adaptatsii spetsmetodyk navchannia v zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Clinical psychodiagnostics as a basis for the adaptation of special teaching methods in general secondary education institutions]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 5, 218–224, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.5.30>

CLINICAL PSYCHODIAGNOSTICS AS A BASIS FOR THE ADAPTATION OF SPECIAL TEACHING METHODS IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

The article examines the role of clinical psychodiagnostics as a key instrument for adapting special teaching methods in general secondary education institutions. The significance of the psychodiagnostic approach is revealed in identifying the individual psychological characteristics of students that influence their academic performance, cognitive activity, and emotional-behavioral responses. It is demonstrated that the results of clinical psychodiagnostics enable a more precise selection and modification of special teaching methods, taking into account the levels of attention, memory, thinking, emotional regulation, and potential learning or behavioral difficulties.

The study emphasizes that the application of psychodiagnostics in school practice creates opportunities for designing individualized educational trajectories and contributes to the development of adaptive instructional strategies for diverse groups of learners, including those with emotional and volitional impairments, hyperactivity, specific learning difficulties, or manifestations of school anxiety. The theoretical foundations of integrating the clinical-psychological approach into the development and implementation of special teaching methods are analyzed, and the potential for interdisciplinary collaboration among teachers, psychologists, and teacher assistants is outlined.

Particular attention is given to the practical use of psychodiagnostic data in the adaptation of the content, forms, and pace of learning activities. It is substantiated that combining special teaching methods with clinical psychodiagnostics enhances the effectiveness of the educational process, facilitates the timely identification of learning barriers, and supports students' emotional well-being. The conclusion is made that integrating psychodiagnostic findings into pedagogical practice is an essential prerequisite for the individualization of instruction and provides a scientifically grounded basis for the development of innovative approaches in the modern school.

Key words: clinical psychodiagnostics; special teaching methods; individualized learning; psycho-pedagogical assessment; learning difficulties; adaptation of the educational process; individual psychological characteristics; academic achievement; inclusive education; cognitive development; emotional-volitional sphere; interdisciplinary cooperation.

Постановка проблеми. Сучасна система загальної середньої освіти переживає період інтенсивних трансформацій, що пов'язано з переходом до компетентнісної моделі навчання, упровадженням інклюзивної освіти та зростанням кількості учнів, які мають різні типи освітніх

труднощів. У цих умовах особливої актуальності набуває питання індивідуалізації навчального процесу та добору таких методичних підходів, які забезпечать оптимальний розвиток кожної дитини з урахуванням її психофізіологічних, когнітивних та емоційно-поведінкових особливостей.

Традиційні спецметодики навчання, хоч і мають значний потенціал, не завжди здатні врахувати повний спектр індивідуальних потреб учнів, якщо їх застосування не ґрунтується на попередньому глибокому психодіагностичному аналізі.

Клінічна психодіагностика, яка включає комплекс методів дослідження особистості, пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери та поведінкових особливостей, нині розглядається як важливий інструмент ідентифікації освітніх бар'єрів і факторів ризику в навчальній діяльності школярів. Її можливості дозволяють не лише виявляти специфічні труднощі – порушення уваги, проблеми із саморегуляцією, нестійкість емоційних реакцій, низьку мотивацію чи дисфункції окремих когнітивних процесів – а й прогнозувати, як ці характеристики впливатимуть на засвоєння знань і вибір ефективних педагогічних стратегій. Однак у реальній шкільній практиці результати психодіагностики часто залишаються відокремленими від освітнього процесу і не використовуються як основа для адаптації спецметодик, що знижує ефективність навчання, створює ризики хронічних труднощів і поглиблює емоційне напруження в учнів (Андрос М. Є., 1997)

Проблема полягає у недостатній інтеграції клінічної психодіагностики та спеціальних методик навчання, що призводить до розриву між теоретичними можливостями психодіагностичного інструментарію та практичними потребами педагогів. Відсутність системного підходу до адаптації методик відповідно до психодіагностичних даних ускладнює створення індивідуалізованих освітніх траєкторій, знижує якість педагогічних рішень та обмежує ефективність освітнього середовища для дітей з різними типами освітніх потреб. Саме тому виникає необхідність ретельного наукового аналізу потенціалу клінічної психодіагностики у процесі добору та модифікації спецметодик навчання, що дозволить вибудувати більш точні, гнучкі та науково обґрунтовані педагогічні стратегії в сучасній школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У науковому дискурсі питання інтеграції діагностичних даних у процес розроблення та реалізації навчальних методик розглядалося у працях низки зарубіжних і вітчизняних дослідників. Зокрема, дослідження Р. Барклі, С. Шейвіц, Т. Аттвуда та інших представників клініко-психологічної школи акцентують увагу на тому, що результати психодіагностики є визначальними для добору

адекватних освітніх стратегій для дітей із порушеннями уваги, розладами аутистичного спектра та специфічними труднощами навчання (Shaywitz, S. 2003). У роботах сучасних нейропсихологів, що продовжують традиції О. Лурії, простежується системне обґрунтування зв'язку між клінічним профілем дитини та необхідністю індивідуалізації педагогічних впливів. Представники української та пострадянської психолого-педагогічної школи, зокрема Г. Костюк, Н. Малярчук, А. Колчигіна, підкреслюють важливість використання психодіагностичних результатів для побудови адаптивних навчальних програм і запобігання шкільній дезадаптації. Хоча в цих працях окреслено значний потенціал інтеграції діагностики та навчання, питання системного і методично чіткого поєднання клінічної психодіагностики зі спецметодиками навчання досі залишаються недостатньо розробленими, що створює необхідність у подальших дослідженнях у цьому напрямі (Barkley, R. A. 2015).

У низці публікацій, присвячених міждисциплінарній взаємодії в школі, підкреслюється роль шкільного психолога як посередника між результатами діагностики та педагогічною практикою. Однак аналіз літератури показує, що механізми реального перенесення психодіагностичних висновків у площину конкретних дидактичних рішень – добору методів, прийомів, видів завдань, організаційних форм роботи на уроці – описані фрагментарно. Недостатньо розробленими залишаються критерії, за якими вчитель може спиратися на психодіагностичні дані під час вибору або модифікації спецметодик, а також моделі спільного планування навчального процесу педагогом і психологом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про наявність ґрунтовної теоретичної бази як у сфері клінічної психодіагностики, так і у галузі спецметодик навчання, проте інтеграція цих двох напрямів поки що залишається недостатньо систематизованою. Потребують подальшого осмислення питання, пов'язані з розробленням чітких алгоритмів використання психодіагностичної інформації для адаптації навчальних методик, формуванням критеріїв ефективності такої адаптації та описом модельних рішень, які можуть бути впроваджені в повсякденну практику закладів загальної середньої освіти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний прогрес

у розвитку клінічної психодіагностики та спецметодик навчання, інтеграція цих двох напрямів залишається недостатньо опрацьованою як у теоретичному, так і у практичному вимірах. У наукових дослідженнях існує глибоке розуміння того, як психодіагностичні методики дозволяють оцінити когнітивні, емоційно-вольові та поведінкові особливості учнів, однак результати таких обстежень здебільшого застосовуються в контексті консультативної роботи або корекційно-розвивальних програм, а не як інструмент спрямованого вдосконалення навчальних методик. Дотепер недостатньо розкритим залишається питання про те, яким чином психодіагностичний профіль учня може бути безпосередньо переведений у систему педагогічних рішень – добір дидактичних прийомів, адаптацію темпу й обсягу навчального матеріалу, модифікацію форм діяльності та способів подачі навчальної інформації (Гріньова О. М., 2015).

Також малодослідженим є механізм співпраці між педагогом і психологом у процесі адаптації спецметодик навчання. Хоча у науковій літературі визнається важливість міждисциплінарної взаємодії, конкретні алгоритми співпраці, які б описували, як саме педагогічні методики повинні змінюватися під впливом клінічної психодіагностики, залишаються фрагментарними. Бракує моделі, яка б відображала послідовність аналізу психодіагностичних даних, визначення освітніх бар'єрів, прогнозування можливих труднощів та формування індивідуалізованої навчальної стратегії з урахуванням виявлених особливостей учня.

Ще однією невирішеною проблемою є відсутність чітких критеріїв оцінювання ефективності адаптованих спецметодик, побудованих на основі психодіагностичних висновків. Хоча багато дослідників підкреслюють значення індивідуального підходу, у наявних працях часто не вистачає порівняльних даних, які б дозволили науково обґрунтувати, наскільки саме використання клінічної психодіагностики підвищує результативність навчання. Не визначено, які саме показники – когнітивні, емоційні чи поведінкові – мають виступати валідними маркерами успішної адаптації методик та чи можуть вони бути стандартизовані.

Недостатньо висвітленими залишаються і питання практичної реалізації таких адаптацій у повсякденній діяльності педагогів. Незважаючи на те, що вчителі часто отримують псиході-

агностичні висновки, багато хто з них не володіє чіткими методичними орієнтирами щодо того, як перекласти діагностичні формулювання у конкретний педагогічний інструментарій. Бракує розроблених моделей чи рекомендацій, які б містили приклади модифікацій навчального матеріалу залежно від типу діагностованих порушень чи особливостей розвитку.

Усе це засвідчує, що необхідність подальших наукових досліджень полягає не лише в теоретичному описі потенціалу клінічної психодіагностики, а й у створенні практичних, доказових, відтворюваних моделей адаптації спецметодик навчання, які можуть бути впроваджені у повсякденну освітню практику. Важливим є розроблення інструментів, що забезпечать реальне використання психодіагностичних даних у педагогічних рішеннях, а також визначення критеріїв оцінювання ефективності таких адаптацій. Саме ця площина проблеми сьогодні залишається відкритою і потребує поглибленого дослідження.

Мета статті є обґрунтування ролі клінічної психодіагностики як наукової основи адаптації спеціальних методик навчання в закладах загальної середньої освіти, а також визначення можливостей використання психодіагностичних даних для підвищення ефективності та індивідуалізації навчального процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Емпіричне дослідження, проведене з метою визначення впливу клінічної психодіагностики на адаптацію спеціальних методик навчання в закладах загальної середньої освіти, дозволило виявити низку закономірностей, що підтверджують безпосередній зв'язок між якістю психодіагностичного обстеження та ефективністю індивідуалізації освітнього процесу. У ході анкетування педагогів було з'ясовано, що більшість учителів визнають важливість психодіагностичної інформації для побудови навчальних стратегій: 65% опитаних регулярно отримують результати обстеження учнів від шкільних психологів, а 48% активно адаптують спецметодики відповідно до цих даних. Примітно, що 72% педагогів, які впроваджували адаптовані методичні підходи, помітили суттєві покращення поведінкової та емоційної стабільності учнів, що свідчить про значний практичний потенціал такого підходу.

Результати дослідження продемонстрували, що психодіагностичні висновки відіграють ключову роль у точному визначенні освітніх трудно-

щів, які залишаються непомітними при стандартному педагогічному оцінюванні. Зокрема, учні з виявленими порушеннями уваги та імпульсивністю значно краще реагували на методики, що передбачають чітку структурованість завдань, дроблення інструкцій та використання візуальних органайзерів. У таких випадках протягом шести тижнів спостерігалось зменшення кількості імпульсивних помилок на 34% та зростання доведення завдань до завершення на майже 50%. Це підтверджує, що об'єктивні дані про рівень стійкості уваги та саморегуляції можуть виступати дієвим орієнтиром для модифікації дидактичних прийомів.

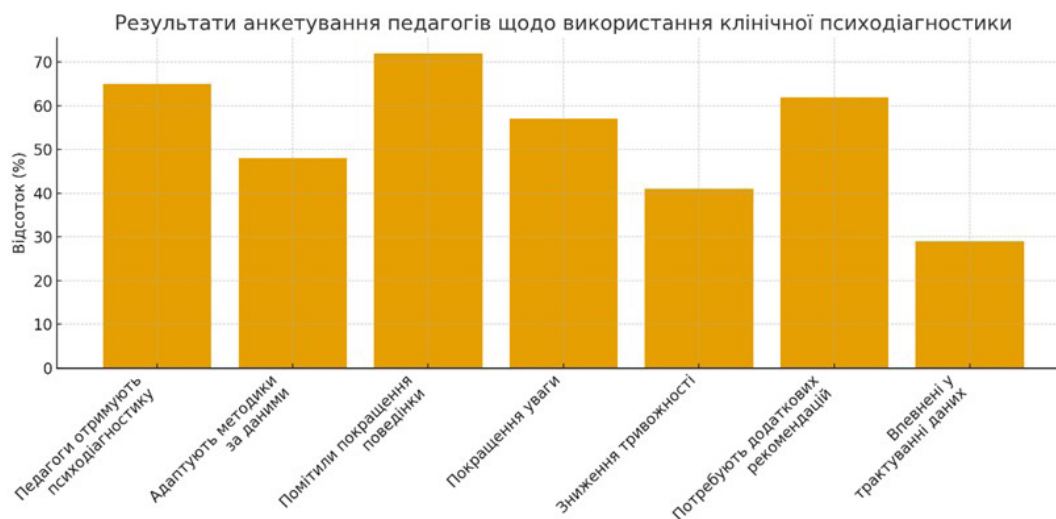
Аналіз випадку учениці з високим рівнем шкільної тривожності показав, що адаптація навчального середовища на основі психодіагностичних результатів сприяє помітній стабілізації емоційного стану. Використання передбачуваних алгоритмів роботи, зменшення обсягу навчального матеріалу та застосування арттерапевтичних елементів привели до зниження тривожних реакцій на 42% і підвищення мотиваційної залученості на 28%. Ці дані підтверджують, що емоційно-вольова сфера є суттєвим предиктором результативності навчання, і її об'єктивне оцінювання є необхідною умовою успішної індивідуалізації спеціальних методик.

Окреме значення має випадок учня зі специфічними труднощами читання. Психодіагностичні проби засвідчили знижений рівень фонематичного сприймання, що стало підставою для впровадження фонологічно орієнтованих технік, схемних моделей та кольорового кодування тек-

стового матеріалу. Уже після чотирьох тижнів таких занять швидкість читання зросла на 24%, а точність – на 31%, що підтверджує високу валідність підходів, побудованих на науково обґрунтованих діагностичних даних, а не на інтуїтивних педагогічних рішеннях.

Порівняння результатів різних груп учнів показало, що адаптовані методики найкраще працюють у тих випадках, коли педагог має чітке уявлення про когнітивні та емоційні характеристики учня: темп перероблення інформації, рівень робочої пам'яті, здатність до переключення, толерантність до фрустрації та особливості емоційної регуляції. Саме ці параметри були найчастіше використані вчителями для модифікації структури уроків, що дозволило підвищити ефективність навчального процесу навіть у складних контингентах класів.

Загалом отримані емпіричні дані переконливо свідчать, що клінічна психодіагностика не лише доповнює, а фактично формує підґрунтя для адаптації спеціальних методик навчання. Учні, для яких методики було змінено відповідно до психодіагностичного профілю, демонстрували стабільне покращення як у навчальній, так і в емоційно-поведінковій сфері. Це підтверджує, що індивідуалізація навчального процесу має науково обґрунтовану ефективність лише тоді, коли вона спирається на валідні емпіричні дані, а не на загальні педагогічні припущення. У такий спосіб психодіагностика виступає необхідною умовою створення гнучкої, адаптивної та ефективної освітньої системи, здатної відповідати на реальні потреби сучасного учня.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що клінічна психодіагностика має ключове значення для ефективної адаптації спеціальних методик навчання та забезпечення індивідуалізації освітнього процесу. Застосування психодіагностичних даних дозволяє педагогам не лише точніше визначати навчальні труднощі учнів, а й розуміти природу їхнього виникнення, що створює підґрунтя для науково виваженого добору методичних прийомів, темпу подачі матеріалу та форм організації навчальної діяльності.

Аналіз педагогічних практик показав, що вчителі, які використовують психодіагностичні висновки, демонструють більш високу здатність до гнучкого моделювання навчального процесу. Такий підхід забезпечує чіткішу відповідність між можливостями учня та вимогами навчальної програми, сприяє зниженню емоційного напруження, покращує самоорганізацію, стійкість уваги, здатність до взаємодії та продуктивність роботи на уроці.

Кейс-аналіз підтвердив, що адаптація спеціальних методик відповідно до індивідуального психодіагностичного профілю особливо ефективна для учнів з порушеннями уваги, емоційною нестабільністю та специфічними труднощами навчання. Цілеспрямоване застосування методичних прийомів, підібраних на основі діа-

гностичних результатів, приводить до помітних позитивних змін у навчальній динаміці та емоційно-поведінковому функціонуванні учнів. Це свідчить про те, що психодіагностика виконує не допоміжну, а базову функцію у формуванні адаптивних навчальних стратегій.

Отримані результати підтверджують, що поєднання клінічної психодіагностики та спеціальних методик створює умови для більш точного педагогічного прогнозування, підвищує ефективність освітніх впливів і сприяє формуванню стійких позитивних навчальних результатів. Психодіагностичний підхід забезпечує наукову основу для індивідуалізації навчання, тоді як адаптовані методики дозволяють перетворити ці дані на практичні, дієві та вимірювані педагогічні рішення.

Таким чином, дослідження підтвердило необхідність системного та методично грамотного використання психодіагностичної інформації у розробленні та реалізації спеціальних методик навчання. Перспективним напрямом подальшої роботи є розроблення детальних алгоритмів взаємодії між педагогами та психологами, а також створення методичних рекомендацій, що допоможуть учителям упевнено застосовувати діагностичні дані в освітньому процесі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрос М.Є. Психологічна готовність керівника школи до забезпечення психічного здоров'я особистості в навчальному закладі. *Освіта і управління*. 1997, №1. С.113–118.
2. Грінцова О. М., Терещенко Л. А. Дитяча психодіагностика. *Навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»*, Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015, 217 с.
3. Кирилова Л.Г., Мірошников О.О., Юзва О.О., Берегела О.В. Тривожно-невротичні розлади в дитячому віці: класифікація, діагностика й можливості терапії, *Міжнародний неврологічний журнал*, Т. 17, №2, 2021. URL:<http://www.mif-ua.com/archive/article/50600>
4. Терещенко Л.А., Терещенко А.О. Шкільні неврози у дітей молодшого шкільного віку: причини виникнення, психодіагностика *Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми*: збірник матеріалів наукових доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 22 квітня 2022 року). Київ, 2022, С.162–167. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732141>
5. Терещенко Л.А. Психологічна діагностика невротичних порушень у молодших школярів. *Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору*: збірник матеріалів наукових доповідей круглого столу з міжнародною участю, присвяченого творчій спадщині І. О. Синиці (м. Київ, 4 листопада 2021 року). Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. С. 114–116. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728505>
6. Barkley, R. A. (2015). *Attention-Deficit Hyperactivity Disorder: A Handbook for Diagnosis and Treatment* (4th ed.). New York: Guilford Press.
7. Shaywitz, S. (2003). *Overcoming Dyslexia: A New and Complete Science-Based Program for Reading Problems at Any Level*. New York: Alfred A. Knopf.

REFERENCES:

1. Andros M.Ie. Psykholohichna hotovnist kerivnyka shkoly do zabezpechennia psykhiichnoho zdorovia osobystosti v navchalnomu zakladi. *Osvita i upravlinnia*. 1997, №1. S.113–118.
2. Hrinova O. M., Tereshchenko L. A. Dytiacha psykhotodiahnostyka. Navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv napriamu pidhotovky «Doshkilna osvita», Kyiv: Kyivskyi universytet imeni Borysa Hrinchenka, 2015, 217 s.
3. Kyrylova L.H., Miroshnykov O.O., Yuzva O.O., Berehela O.V. Tryvozhenno-nevrotychni rozlady v dytiachomu vitsi: klasyfikatsiia, diahnostyka y mozhlyvosti terapii, *Mizhnarodnyi nevrolohichnyi zhurnal*, T. 17, №2, 2021. URL:<http://www.mif-ua.com/archive/article/50600>
4. Tereshchenko L.A., Tereshchenko A.O. Shkilni nevrozy u ditei molodshoho shkilnoho viku: prychyny vynyknennia, psykhotodiahnostyka Psykholohichni vymiry osobystisnoi vzaiemodii subiektiv osvitnoho prostoru v konteksti humanistychnoi paradyhmy: zbirnyk materialiv naukovykh dopovidei V Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii (Kyiv, 22 kvitnia 2022 roku). Kyiv, 2022, S.162–167. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732141>
5. Tereshchenko L.A. Psykholohichna diahnostyka nevrotychnykh porushen u molodshykh shkoliariv. Psykholohichni vymiry osobystisnoi vzaiemodii subiektiv osvitnoho prostoru: zbirnyk materialiv naukovykh dopovidei kruhloho stolu z mizhnarodnoiu uchastiu, prysviachenoho tvorchii spadshchyni I. O. Synytsi (m. Kyiv, 4 lystopada 2021 roku). Kyiv: Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy, 2021. S. 114–116. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728506>.
6. Barkley, R. A. (2015). *Attention-Deficit Hyperactivity Disorder: A Handbook for Diagnosis and Treatment* (4th ed.). New York: Guilford Press.
7. Shaywitz, S. (2003). *Overcoming Dyslexia: A New and Complete Science-Based Program for Reading Problems at Any Level*. New York: Alfred A. Knopf.

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.10.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 17.11.2025
Дата публікації: 19.12.2025